

## **Húshasznú magyar tarka tehenek küllemi bírálati eredményeik és értékelésük**

**Winkler Dávid TR92U1**

Állattenyésztő mérnök, Msc, Levelező

Állattenyésztési tudományok intézet, Precíziós Állattenyésztési és Állattenyésztési  
Biotechnika tanszék

*Belső témavezető:* Dr. Holló Gabriella egyetemi docens

Diplomamunkámban a magyar tarka fajta történetét és múltját mutatom be, betekintést nyerve a fajta kialakulásába és fejlődésébe. Kitértem a fajta jellemzőire, küllemére, valamint az ezekhez kapcsolódó kritériumokra és elvárásokra is. Ugyan a fajta kettőshasznosítású, dolgozatomban, mint húsmarha tértem ki rá. A magyar tarka húshasznú változata hazánk egyik legkedveltebb húsmarha fajtája. Aránya a húshasznú anyatehéntartásban közel 30%-ot képvisel. Tenyésztése közel 4 évtizedes tenyésztői múltta tekint vissza. A fajta a nagytestű francia húsfajtákhoz hasonló kimagasló hústermelő képességgel rendelkezik. Emellett kiemelkedő anyai tulajdonságokkal, elsősorban borjúnevelő képességgel rendelkezik. Diplomadolgozatom célja a húshasznú magyar tarka tehenek értékmérő tulajdonságainak vizsgálata. Vizsgálataimat több év anyagából végeztem, majd ezeket az évjáratokat összehasonlítottam egymással. A vizsgált tenyészetek összehasonlítása, értékelése, és a vizsgált populáció apaállatainak rangsorolása, és kiértékelése. Vizsgálataink során 10 év alatt (2012-2023) 1723 egyed 7 telepen 16 apaállattól vizsgáltunk meg. Az apaállatok átlagos utódszáma meghaladja a 30 darabot. A vizsgálatban részt vett telepek: Derecske, Kocsér, Nyőgér, Őrségi Nemzeti Park, Vasvár, Pácsony, Sorkifalud. A küllemi bírálat során első borjas tehenek küllemi tulajdonságait értékeltük. A bírálatot a Magyar tarka Tenyésztők Egyesületének küllemi bírálója végezte. A teheneket egyesével bíráltuk, szilárd, vízszintes burkolaton. A küllemi bírálatot a húshasznosítású magyar tarka küllemi bírálati szabályzatában leírtak szerint végeztük. A küllemi fő tulajdonságok közül a vizsgált populáció (n=1723) átlaga mind lábszerkezetben (6,20), mind pedig tőgyponyszámban (6,47) az ideális tartományban található, fontos, hogy a tenyésztők ezeket az értékeket ebbe a tartományba tudják tartani, hisz ez a két tulajdonság nagy mértékben befolyásolja az állat hosszú élettartamát és tartásának, tenyésztésének a gazdaságosságát. A lapocka és a comb izmoltságát javítani szükséges, mert a vizsgált egyedek átlagosan elért értéke (4,65) a homorú kategóriát éri csak el. Fontos lenne

ezeket a tulajdonságokat erősíteni fejleszteni, hiszen akkor változna a csont hús arány, így növelhetnénk a vágási %, ami kapcsán az egyedeink melyek vágásra kerülnek értékesebbek, piacosabbak lesznek. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az izmoltságot az egyed aktuális kondíciója jelentős mértékben befolyásolja. A típus átlaga (5,13), amely egy középnagy testű anyatehéntípust testesít meg, amely jól illeszkedik a hazai agroökológiai adottságokhoz. Az ennél nagyobb méretű állatok igényét nem minden esetben lennének képesek eltartani a Magyarországon található gyepék főleg hogy, az egész ország egyre inkább csapadékhiányban szenved, aminek következménye a legelő fűvek nem megfelelő növekedése, és a legelők idő előtti kisülése. A tenyészetek összehasonlításából megállapítható, hogy a típus és a tőgypontszám tekintetében mutatkozik a legnagyobb eltérés a vizsgált gazdaságok között. A tőgypontszámban való eltérés egyik fő oka, hogy csak 2016 óta értékeljük a tőgy alakulását a húshasznú magyar tarka állományokban. A tőgy és a lábszerkezet optimalizálása, fejlesztése és megfelelő szinten tartása egy kiemelt cél kell hogy, legyen tenyésztőknek. Az évjárat hatása szignifikáns volt. A farszélesség és farhosszúság 2023-ban a legnagyobb pontszámú volt, míg az izmoltsági értékek gyengültek, a hátulsó lábállás oldalnézetből a szabályos 5 értékhez képest +0,9 ponttal tért el (kardos). A típus pontszáma nőtt a legjelentősebben +1,9 a vizsgált időszakban. A lábszerkezet pontszáma az ideális 5 értékhez képest +1,9 ponttal nagyobb 2023-ban, míg az izmoltság -1 ponttal kevesebb 2023-ban, mint 2012-ben. A telepek között szignifikáns különbség volt megfigyelhető. A vasvári állomány a legkiegyenlítettebb a bírálati pontszámok alapján, míg a sorkifaludi állomány a leginkább heterogén, amit a szórásértékek is jeleznek. A főtulajdonságok közül a típus esetében Derecske, az izmoltságnál Vasvár és Kocsér, a lábszerkezetnél Derecske és az Órségi Nemzeti Park, míg a tőgy tekintetében Derecske érte el a legkedvezőbb minősítést. Az apa hatása statisztikailag igazolt. A Vasvári Nótafa Gerjen utódai (n=32) 4 résztulajdonságban az elsők, amelyek a típusra adott pontszámot határozzák meg. Heraldik utódai (n=44) kiemelkedőek, a típus mellett izmoltságban és a tőgyalakulásban is. Lábszerkezetben Derecskei Krisztofer Heraldik (n=47) utódai kapták a legkedvezőbb értéket, míg a törzshosszúsági értékei nekik a legrosszabbak. Vasvári Nadap Tyson utódai (n=70) a típus résztulajdonságaiban (2 tulajdonságban első) az izmoltságban és a tőgyalakulásban átlagon felüli pontszámokat kaptak. Vasvári Kuruc Acél (n=31) lábszerkezetben, míg Rádóci Neszes Farmer (n=56) és Nyőgéri Oroszlán Rambold (n=38) utódok tőgyalakulásban a leggyengébb minősítést kapták. A tenyészetek összehasonlításából megállapítható, hogy a típus és a tőgypontszám tekintetében mutatkozik a legnagyobb eltérés a vizsgált gazdaságok között. A tőgy és a lábszerkezet optimalizálása, fejlesztése és megfelelő szinten tartása egy kiemelt cél kell hogy, legyen tenyésztőknek.